

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 262/2018-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. júna 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ludmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ing. Branislavom Pechom, PhD., Piaristická 2, Nitra, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

3. [REDACTED] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 390,50 € (slovom tristodevät'desiat eur a päťdesiat centov), ktorú mu je Okresný súd Nitra p o v i n n ý uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. Ing. Branislava Pecha, PhD.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. marca 2018 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktorým okresný súd zmenil uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1420 z 2. novembra 2017 tak, že *„Súd žalobcovi ukladá, aby v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia Zaplatil súdny poplatok za odvolanie, ktorý je 8 292,25 eura“*.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na okresnom súde je pod sp. zn. 12 C 46/2002 vedené konanie o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „konanie o vypořádanie BSM“), a to na základe žaloby podanej sťažovateľom (žalobcom) proti žalovanej [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“).

Z rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1337 z 20. septembra 2017 (ďalej aj „rozsudok o vypořádání BSM“) vyplýva, že *„strany sporu boli manželia, manželstvo uzatvárali dňa 16. 5. 1981. Rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 12 C/38/2001-17 zo dňa 29. 5. 2001, právoplatným dňa 3. 7. 2001 bolo ich manželstvo rozvedené. Z obsahu rozvodového spisu súd zistil, že žalobca tvrdil, že od augusta 2000 nevedli spoločnú domácnosť, žalovaná uviedla, že nevedli spoločnú domácnosť od februára 2001.“*

Ešte pred rozvodom manželstva – za trvania manželstva bolo bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zrušené a to rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 18 C/20/2000-7 zo dňa 1. 2. 2000, právoplatným dňa 2. 2. 2000.

K dohode o vypořádání BSM nedošlo, napriek pokusom zo strany žalobcu, aj žalovanej svedčí o tom návrh Dohody o mimosúdnom vypořádání BSM zo dňa 23. 5. 2001, 27. 10. 2005, vyjadreniami žalovanej k návrhom Dohôd, návrh žalovanej na mimosúdne rokovanie zo dňa 7. 1. 2010, odpovede žalobcu na predložený návrh.“

Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C/46/2002-1337 z 20. septembra 2017 okrem iného výrokom VI uložil žalobcovi (sťažovateľovi) a výrokom VII žalovanej povinnosť zaplatiť na účet okresného súdu súdny poplatok za žalobu každý vo výške 9 345,50 € do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku/uznesenia, proti ktorému podal odvolanie sťažovateľ (žalobca) – 2. októbra 2017, ako aj žalovaná.

Následne okresný súd sťažovateľovi uznesením č. k. 12 C 46/2002-1420 z 2. novembra 2017 a žalovanej uznesením č. k. 12 C 46/2002-1422 z 2. novembra 2017 vydanými vyšším súdnym úradníkom uložil povinnosť, aby v lehote 3 dní od ich právoplatnosti zaplatili súdny poplatok za odvolanie v sume 9 345 €.

Proti uzneseniu vydanému súdnym úradníkom podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal nesprávnosť výšky súdneho poplatku a žiadal, aby okresný súd zmenil toto uznesenie a vyrubil súdny poplatok vo výške 66 €. O sťažnosti sťažovateľa rozhodol okresný súd (sudkyňa) okresného súdu uznesením č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018, ktorým zmenil uznesenie vydané súdnym úradníkom tak, že sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 8 292,25 € do 3 dní od právoplatnosti uznesenia a poučil ho, že proti tomuto zneseniu nie je prípustné odvolanie. Okresný súd napadnuté uznesenie odôvodnil takto:

«... Okresný súd Nitra uznesením č. k. 12 C/46/2002-1420 zo dňa 02. 11. 2017 uložil žalobcovi povinnosť náhrady súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku vo veci vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vo výške 9.345 eur v zmysle

položky č. 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch (ďalej len „ZoSP“).

... Proti predmetnému uzneseniu podal včas sťažnosť žalobca, ktorý namietal, že konanie naďalej prebieha, keďže rozsudok súdu prvej inštancie bol napadnutý odvolaním oboch sporových strán. Namietal nesprávnosť použitia ustanovení zákona o súdnych poplatkoch. Poukazuje na ustanovenia § 7 ods. 8 a nemožnosť aplikovania ustanovenia § 7 ods. 10 ZoSP na konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalobca zastáva názor, že navrhovateľa odvolacieho konania v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov nemožno zaťažiť poplatkovou povinnosťou za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré sa práve odvolaním spochybňuje, dvakrát. Navrhuje, aby súd určil výšku súdneho poplatku za odvolanie v súlade s § 2 ods. 1 písm. a) v spojení s § 6 ods. 2 ZoSP a položky 6 písm. a) sadzobníka v sume 66 eur.

... Podľa § 239 CSP, proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť...

... Podľa položky 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov z predmetu konania je súdny poplatok, ak sa konanie skončilo rozsudkom, 3 % a ak sa konanie skončilo súdnym zmiernom, 1 %, najmenej 66 eur, najviac 16 596,50 eura.

... Podľa § 6 ods. 2 ZoSP, ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej.

... Základom poplatku v odvolacom konaní je cena nároku uplatňovaného v odvolaní. Ustanovenie, podľa ktorého je poplatníkom ten z účastníkov, ktorého určí súd, platí aj v odvolacom konaní. Žalobca aj žalovaná odvolaním napadli rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu. Keďže obe sporové strany boli rozsudkom súdu prvej inštancie zaviazané na súdny poplatok vo výške 1/2, v rovnakej výške sú povinní na úhradu súdneho poplatku za odvolanie, pričom maximálna výška súdneho poplatku je uvedená v položke 6 písm.) Sadzobníka súdnych poplatkov, čo vzhľadom na vyššie uvedené predstavuje sumu 8 292,25 eura.

... Keďže sťažnosť žalobcu bola sčasti dôvodná, súd v zmysle vyššie citovaných ustanovení rozhodol tak, že sťažnosti žalobcu vyhovel a uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom zmenil tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.»

Sťažovateľ je toto názoru, že napadnutím uznesením porušil okresný súd jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ v tejto súvislosti ťažnosti poukázal aj na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011, s ktorým sa v celom rozsahu stotožňuje a ktorý vychádza z právneho názoru, že «Ukladanie súdnych poplatkov, ktoré samo osebe predstavuje zásah do práva účastníka na súdnu ochranu (na spravodlivý proces), sa môže realizovať iba v zákonom (na základe zákona) jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu; potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladaním povinnosti platiť súdny poplatok vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky (čl. 59 ústavy)... za daného právneho stavu („de lege lata“) platí naďalej časovo odlišná situácia pre vznik poplatkovej povinnosti „z návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex ante“) a „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex post“)...».

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa článku 46 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra, sp. zn. 12 C/46/2002-1455 zo dňa 16. 1. 2018 porušené bolo.

II. Uznesenie Okresného súdu Nitra, sp. zn. 12 C/46/2002-1455 zo dňa 16. 1. 2018 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

III. Okresný súd Nitra je povinný zaplatiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], náhradu trov právneho zastúpenia v sume 591,72 EUR na účet právneho zástupcu JUDr. Ing. Branislava Pecha, PhD. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 262/2018-21 z 19. apríla 2018 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie a vykonateľnosť uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1455 zo 16. januára 2018 do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej odložil.

Podpredsedníčka okresného súdu sa k prijatej sťažnosti sťažovateľa vyjadrila prípisom sp. zn. Spr. 576/2018 z 9. mája 2018, v ktorom poukázala na to, že *„O povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok za žalobu súd rozhodol v zmysle zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov uznesením a to podľa sadzobníka súdnych poplatkov, položka 6, písm. b/ sadzbou 3 % z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, pričom hodnota vyporiadavaných investícií bola 76.126,76 eur, hodnota hnutelných vecí bola 13.358,70 eur, suma finančných prostriedkov na účte bola 13.690,86 eur + 15.517,85 USD, hodnota nehnuteľností 504 333 eur a spolu teda hodnota masy BSM bola 623.027,17 eura, 3 % z tejto sumy je 18.691 eura, polovica z tejto sumy je po zaokrúhlení 9.345,50 eura.*

Za podané odvolanie vyrubil súd žalobcovi súdny poplatok vo výške 9.345 eur, proti uvedenému uzneseniu podal žalobca sťažnosť, súd zmenil uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 12 C/46/2002-1420 zo dňa 02. 11. 2017 tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 8.292,25 eura. Základom poplatku v odvolacom konaní bola cena nároku uplatňovaného v odvolaní. Ustanovenie, podľa ktorého je poplatníkom ten z účastníkov, ktorého určí súd, platí aj v odvolacom konaní. Žalobca aj žalovaná odvolaním napadli rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu. Keďže obe sporové strany boli rozsudkom súdu prvej inštancie zaviazané na súdny poplatok vo výške 1/2, v rovnakej výške sú povinní na úhradu súdneho poplatku za odvolanie, pričom maximálna výška súdneho poplatku je uvedená v položke 6 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov, čo vzhľadom na vyššie uvedené predstavuje sumu 8 292,25 eura.“

Sťažovateľ sa prípisom z 24. mája 2018 vyjadril k vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu, kde stručne uviedol: *„Okresný súd Nitra vo svojom vyjadrení k sťažnosti*

sťažovateľa neuvádza žiadne také skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé zmeniť alebo modifikovať právny názor sťažovateľa vyjadrený v sťažnosti. Sťažovateľ trvá v celom rozsahu na podanej sťažnosti a jej odôvodnení a preto v tomto vyjadrení neopakuje svoju argumentáciu obsiahnutú v sťažnosti.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že mu bola 19. marca 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (žalovanej) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1453 zo 16. januára 2018, t. j. vydaným v tom istom konaní okresného súdu, ale týkalo sa zamietnutia návrhu žalovanej na vydanie opravného uznesenia pre zrejmu chybu v počítaní súdneho poplatku za žalobu v rozsudku okresného súdu z 20. septembra 2017 (a nie súdneho poplatku za podanie odvolania). Okresný súd dospel k záveru, že „návrhu na vydanie opravného uznesenia nemožno vyhovieť, pretože pri písaní rozsudku nedošlo k chybe v písaní a počítaní, ani inej zrejmej nesprávnosti. Spôsob výpočtu a výšku súdneho poplatku súd odôvodnil v odôvodnení rozsudku. V predmetnej veci sa nejedná o písársku chybu, alebo preklep. A len takéto pochybenia je možné upraviť formou opravného uznesenia. Proti rozsudku vo veci samej podali obe sporové strany odvolanie, takže aj výrok o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok za žalobu bude predmetom skúmania krajským súdom v Nitre.“. Strany konania boli poučené, že proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1453 zo 16. januára 2018 možno podať odvolanie, čo aj využili. O podanom odvolaní oboma stranami konania nebolo v čase meritórneho rozhodovania ústavného súdu o sťažnostiach rozhodnuté. Ústavný súd prijal túto sťažnosť uznesením sp. zn. I. ÚS 101/2018 z 28. marca 2018 na ďalšie konanie a nálezom sp. zn. I. ÚS 101/2018 z 30. mája 2018 vyslovil porušenie žalovanou označených základných práv; uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 46/2002-1453 zo 16. januára 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prvej vety každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy

o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012)].

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou,

prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (II. ÚS 249/2011).

Výklad a aplikácia práva všeobecnými súdmi musí byť v súlade s účelom práva na spravodlivé súdne konanie (a jemu zodpovedajúcemu právu na súdnu ochranu), ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Podľa sťažovateľa okresný súd porušil jeho základné práva, napadnuté uznesenie považuje za nesprávne, svojvoľné a nedostatočne odôvodnené, pričom okresný súd sa zjavne odklonil od obvyklej rozhodovacej praxe súdov pri rozhodovaní o poplatkovej povinnosti za odvolanie vo veciach o vyporiadanie BSM.

Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľa, vyjadrenia podpredsedníčky okresného súdu a spisovej dokumentácie, ústavný súd uvádza.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

Na jednej strane síce uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudky ESLP – Tolstoy – Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo, 1995, Kreuz v. Poľsko, 2001). Na druhej strane za rozporné s čl. 6 ods. 1 dohovoru možno považovať rozhodnutie súdu, ktorým účastníka zaťaží povinnosťou zaplatiť súdny poplatok ešte pred rozhodnutím o veci (ex ante), ktorou ho však podľa zákona môže zaťažiť najskôr až v rozhodnutí o veci (ex post) alebo vo výške oproti zákonom ustanovenej výške v podstatne vyššej (obdobne napr. I. ÚS 629/2017).

Výklad a aplikácia ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj ustanovení ďalších zákonných predpisov upravujúcich podmienky prístupu k súdnej ochrane zo strany všeobecných súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania.

Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd za potrebné citovať zákonné ustanovenia, ktorých nesprávny výklad a aplikáciu sťažovateľ namieta spolu s ostatnými vo veci relevantnými zákonnými ustanoveniami.

Podľa § 2 ods. 1 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) poplatníkom je/sú obe strany sporu (ďalej len „strana“) v konaní o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká podaním žaloby, návrhu, odvolania... alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom žalobca alebo navrhovateľ, odvolateľ...

Podľa § 5 ods. 1 písm. g) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká v ostatných prípadoch nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku (ďalej len „percentná sadzba“) alebo pevnou sumou...

Podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej...

Podľa § 7 ods. 8 zákona o súdnych poplatkoch v konaní o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov je základom poplatku cena všetkých vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a ostatných hodnôt, ktoré sa pritom vypořádavajú.

Podľa § 8 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatok za podanie návrhu alebo žiadosti... je splatný vznikom poplatkovej povinnosti.

Podľa § 8 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch ostatné poplatky sú splatné do troch dní po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa uložila povinnosť zaplatiť poplatok.

Podľa položky 6 písm. a) a b) sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona o súdnych poplatkoch, súdny poplatok predstavuje zo žaloby o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 66 € a za vyporiadanie BSM z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, 3 % a ak sa konanie skončilo súdnym zmierom, 1 %, najmenej 66 €, najviac 16 596,50 €.

Podľa § 373 ods. 2 CSP súd prvej inštancie rozhodne o vyrubení súdneho poplatku za podané odvolanie a o návrhoch na oslobodenie od súdneho poplatku.

V danej súvislosti ústavný súd predovšetkým uvádza, že pokiaľ ide o vyrubenie súdneho poplatku za podanie odvolania – riadneho opravného prostriedku proti rozsudku okresného súdu o vyporiadaní BSM ústavne konformným spôsobom, právne závery vyjadrené v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 uverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 21/2011 týkajúcom sa súdneho poplatku za vyporiadanie BSM a poplatkovej povinnosti za podanie dovolania mimoriadneho opravného prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu – druhostupňového (odvolacieho) súdu v inej právnej veci vyporiadania BSM, na ktoré sa sťažovateľ vo svojej sťažnosti odvoláva [berúc do úvahy so všetkými právnymi dôsledkami z toho plynúcimi, že v sťažnostnej veci, v ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011, na rozdiel od tejto veci bolo dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie zastavené a sťažovateľ namietal aj odňatie práva na prístup k súdu („denegatio iustitiae“), pozn.], sú aj v preskúmvanej veci naďalej akceptovateľné.

Základným pravidlom pri určení sadzby súdneho poplatku podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je totožnosť sadzieb v prvostupňovom i v odvolacom konaní. Logickým a systematickým výkladom do úvahy prichádzajúcich citovaných ustanovení

zákona o súdnych poplatkoch možno dospieť k tomu, že toto pravidlo sa musí uplatniť aj v prípade spoplatňovania odvolacieho konania o vyporiadaní BSM takou istou sadzbou súdneho poplatku ako prvostupňové konanie. Totiž odvolanie je z hľadiska úpravy procesného práva návrhom na začatie odvolacieho konania, a preto nie je nijaký dôvod, aby odvolateľa (navrhovateľa) mala zaťažovať takzvaná konečná poplatková povinnosť podľa sadzobníka položky 6 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch za vyporiadanie BSM, ktoré sa práve odvolaním spochybňuje.

Ústavný súd sa so závermi napadnutého uznesenia okresného súdu, podľa ktorých v danej veci argumentácia sťažovateľa neobstojí, nestotožňuje, a to preto, že okresný súd pri rozhodovaní o sťažnosti – riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa proti uzneseniu vydanému súdnym úradníkom, dospel k ústavne/zákonne neakceptovateľnému právnemu záveru, ktorý má za následok porušenie sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keď splatnosť vzniku poplatkovej povinnosti „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ *prima facie* ustanovenú [v sadzobníku položke 6 písm. b) a ostatných citovaných ustanoveniach zákona o súdnych poplatkoch] ako povinnosť „ex post“ ako povinnosť „ex ante“. A teda v danej situácii („de lege lata“) platí naďalej časovo odlišná situácia pre vznik poplatkovej povinnosti „z návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex ante“) a „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex post“), a to vrátane odvolacieho konania.

Keďže aj podľa judikatúry ústavného súdu prvostupňové a odvolacie konanie (ktoré sa môže uskutočniť iba za predpokladu využitia odvolania – riadneho opravného prostriedku niektorou zo sporových strán, pozn.) z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, povinnosť zaplatiť súdny poplatok „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ (ako povinnosť „ex post“) nevzniká osobitne v súvislosti s prvostupňovým konaním a osobitne v súvislosti s druhostupňovým (odvolacím) konaním, ale iba raz v súvislosti s právoplatným ukončením konania o vyporiadaní BSM jeho vyporiadaním, a to nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť tento poplatok uložila.

Vychádzajúc z uvedených zásad, napadnuté uznesenie okresného súdu je potrebné považovať za rozhodnutie, ktoré porušuje označené práva sťažovateľa v dôsledku skutočnosti, že okresný súd prekročil rozumné medze výkladu právnej normy (zákona o súdnych poplatkoch), a tak sťažovateľa zaťažil povinnosťou zaplatiť súdny poplatok, ktorá zo zákona ani na základe zákona z iného všeobecne záväzného predpisu nevyplýva.

Vzhľadom na vyjadrenie podpredsedníčky okresného súdu, ktorá v prípise z 9. mája 2018 uviedla: „*Keďže rozsudok bol napadnutý odvolaním žalobcu aj žalovanej, bude vec prejednaná odvolacím súdom v rámci odvolacieho konania a predmetom preskúmania bude aj výrok o povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok...*“, ústavný súd sa oboznámil aj s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 12 C 46/2002 z 20. septembra 2017 a s odvolaním sťažovateľa proti tomuto rozsudku z 2. októbra 2017 a konštatuje, že predmetom odvolacieho konania bude na základe odvolania sťažovateľa rozhodovanie o jeho povinnosti zaplatiť na účet okresného súdu súdny poplatok za žalobu vo výške 9 345,50 €.

Ústavný súd dospel k záveru, že v uvedenom prípade bol daný dôvod na nápravu nezákonného rozhodnutia (uznesenia vydaného súdnym úradníkom), a teda dôvod na jeho zrušenie alebo zmenu podľa § 250 ods. 2 CSP v spojení s § 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Vzhľadom na naznačené hľadiská sa preto nemožno stotožniť so spôsobom, ako okresný súd v prerokovávanej veci vyložil vznik poplatkovej povinnosti „*za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov*“. Ústavný súd je preto nútený konštatovať, že záver okresného súdu v uvedenom smere bol zjavným výkladovým vybočením, ktoré predstavuje porušenie základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) vychádzajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Subsidiárny charakter poskytovania ochrany ústavným

poriadkom viedol ústavný súd iba k derogácii napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorému sa otvára možnosť opätovného meritórneho posúdenia námietok sťažovateľa uvedených v jeho sťažnosti proti uzneseniu vydanému súdnym úradníkom, pod aspektom dôvodov tohto nálezu a ochrany jeho ústavou zaručených základných práv (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Sťažovateľ si z dôvodu právneho zastúpenia advokátom uplatnil aj náhradu trov konania. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2018. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu odmeny advokáta (§ 11 ods. 3 vyhlášky) za každý úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 v sume 153,50 €, čo za 2 úkony právnej služby predstavuje sumu 307 € a náhradu režijného paušálu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za každý úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 v sume 9,21 €, čo za 2 úkony právnej služby predstavuje sumu 18,42 €. Keďže právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty, odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom bola zvýšená o 20 %, čo predstavuje celkovú sumu 390,50 €.

Keďže sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vo svojom stanovisku z 24. mája 2018 k vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu neuviedol žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete toho konania, ústavný súd za tento úkon právnej služby sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2018